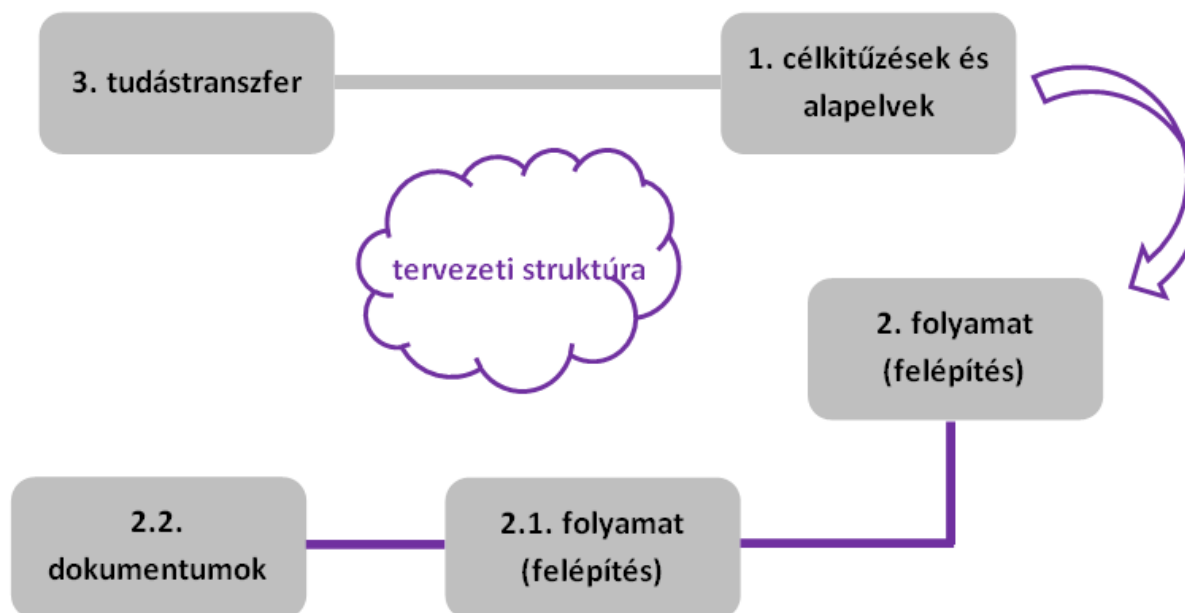

**Műszaki szakmák lányoknak
Útmutató pedagógusok és pályorientációs szakemberek részére**

Segédlet pedagógusoknak a workshopok tervezéséhez

Segédlet pedagógusoknak a workshopok tervezéséhez a Femcoop PLUS útmutatók alapján

1. Célkitűzések és alapelvek

A Femcoop PLUS projekt keretében elkészült egy vállalatoknak szóló, az üzemlátogatások tervezését segítő útmutató és tájékoztató, valamint a felső tagozatosokat tanító tanárok számára egy olyan útmutató, amely a lányok műszaki szakmákban történő elhelyezkedését elősegítő pályorientációs munkához kapcsolódik.

Az útmutatók előnye, hogy bármikor és bárhol hozzáférhetők és átültethetők a gyakorlatba. Az útmutatók azonban nem tükrözik azt a sokféleséget, amely a bennük leírtakat a saját gyakorlatukban alkalmazni kívánó egyéneket és szervezeteket jellemzi. Ez a sokféleség az egyén szintjén a know-how és a tapasztalatok, a szervezet szintjén pedig a méret, a folyamatok és a struktúra terén jelentkező különbségeket takarja, amelyekhez az útmutatóban leírtakat hozzá kell igazítani.

Ahhoz, hogy az útmutatókat a gyakorlatban alkalmazni lehessen, megfelelő megközelítést igényel. A jelen segédlet egy olyan eszköz a régiós szereplők kezében, amelynek segítségével a tanárokkal folytatott munka során azok számára lehetővé tehető, hogy az útmutatókban leírtakat a mindennapi munkájuk során hasznosítani tudják.

A jelen segédlet esetében az alábbi alapelvek, pedagógiai és elméleti pozícionálási szempontok érvényesülnek:

- A tanácsadás és tanítás során létrejövő találkozásokat egyénekkal és szervezetekkel szakértői találkozásként határozzuk meg
- Kiindulópont az egyének és rendszerek tanulási hajlandósága és tanulási képessége
- A keretfeltételek teszik lehetővé a szereplők számára, hogy azokon belül szabad kezet kaphassanak
- A szervezetekben és az egyén magatartásában bekövetkező változások a rendszer, illetve az egyén saját hozzájárulásaként jelenik meg
- Elköteleződés egy következetes esélyegyenlőségi politika mellett. Ez mind a keretfeltételekben, a nyelvezetben, mind a módszertanban és tartalomban megmutatkozik. Legfontosabb a meggyőződés, miszerint a szervezeteket az esélyegyenlőségi politikájuk következetes érvényesítése vonzóvá és versenyképesé teszi.
- A nemi sztereotípiák alapján történő pályaválasztást nem lehet kizárólag egy célcsoport speciális támogatásával ellensúlyozni. Sokkal inkább a struktúrák, folyamatok és eljárások átalakítása a cél.

2. A workshop felépítése

Cím: „Műszaki szakmák a nemi esélyegyenlőség szemszögéből“

Időtartam: 8 tanegység | 8:30 – 16:30

Célcsoport: alsó és felső tagozatos tanulók tanárai

Témakörök:

- a nemi esélyegyenlőség, mint horizontális alapelv ismérése
- a lányok és fiúk továbbtanulási és pályaválasztási döntéseivel kapcsolatos statisztikai adatok és felmérések ismertetése
- a műszaki szakmákkal és a saját műszaki készségekkel kapcsolatos megnyilvánulások, vélemények és elképzelések reflektálása
- üzemlátogatások hatékony előkészítése és lebonyolítása az útmutató alapján
- az üzemlátogatások lebonyolításánál alkalmazott módszerek ismertetése

Időtartam (perc)	Idő	Tartalom	Módszertan	Megjegyzések
10'	8:30 – 8:40	Bevezetés: a mai nap programja...	Flipchart a programmal (szünetekkel együtt)	
35'	8:40 – 9:15	<p>1. kérdés: Milyen BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK voltak rám hatással a továbbtanulási és pályaválasztási folyamat során?</p> <p>2. kérdés: Milyen, a műszaki ágazattal és szakmákkal, valamint a saját műszaki készségeimmel kapcsolatos kapcsolatos MEGNYILVÁNULÁSOK, VÉLEMÉNYEK és ELKÉPZELÉSEK voltak rám hatással a pályaválasztási folyamat során?</p>	<p>KÉRDEZZ-FELELEK</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ beszélgetőpartner cseréje (2 és fél perc után) mind az 1., mind a 2. kérdésnél ▪ a kártyák összefoglalása és ismertetése 	lásd 2.1.1. (kártyák és filcek kiosztása)
10'	9:15 – 9:25	<p>„NŐK a MŰHELYBEN“ <i>Amit a lányok a műszaki szakmákról gondolnak, és amit ennek kapcsán tesznek.</i></p>	VIDEO	http://www.nowa.at/frauen-am-werk/
45'	9:25 –	Továbbtanulás/döntések a nemi esélyegyenlőség szemszögéből	TÉMAFELDOLGOZÁS ELŐADÁS és	az útmutató

	10:10	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nemi esélyegyenlőség mint horizontális elv és feladat ▪ fiúk és lányok szakmaválasztása ▪ a „műszaki érzékkel” kapcsolatos elképzeléseink és megközelítésünk ▪ Sora, tanulmány 15 ▪ hagyományos pályaválasztást támogató tényezők 	BESZÉLGETÉS formájában (powerpoint)	kiegészítéseként lásd még 2.2.1.
Időtartam (perc)	Idő	Tartalom	Módszer	Megjegyzések
20'	10:10 – 10:30	SZÜNET		
20'	10:30 – 10:50	Üzemlátogatások <ul style="list-style-type: none"> ▪ átfogó üzemlátogatás és az üzemlátogatás szempontjai ▪ jogi keretfeltételek 	TÉMAFELDOLGOZÁS ELŐADÁS formájában (powerpoint)	útmutatók / témafeldolgozás PPT ill. kártyák vagy flipchart segítségével
20'	10:50 – 11:10	Üzemlátogatás mint iskolai foglalkozás (6 tanegység) <ul style="list-style-type: none"> ▪ előkészítés ▪ célkitűzés ▪ üzemlátogatás menete (az útmutatóban szereplő példát adaptáljuk a saját tanulóink igényei szerint) ▪ összefoglalás és visszacsatolás 	TÉMAFELDOLGOZÁS ELŐADÁS formájában (powerpoint)	lásd útmutatók
15'	11:10 – 11:25	A lányok és fiúk továbbtanulási és pályaválasztási döntéseivel kapcsolatos adatok és felmérések <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kvízkérdések <ol style="list-style-type: none"> 1. kérdés: Mekkora volt a lányok aránya (százalékban) a műszaki szakmunkásképző és szakközépiskolákban Ausztriában az 1981/1982-es tanévben? 2. kérdés: Hogyan változott a lányok aránya (százalékban) a műszaki szakmunkásképző és szakközépiskolákban Ausztriában a 2011/2012-es tanévre? 3. kérdés: Hány cég van Ausztriában? 4. kérdés: Ebből mennyi kis- és középvállalkozás (százalékban)? 5. kérdés: Ebből mennyi a több mint 250 dolgozót foglalkoztató 	KAHOOT	https://kahoot.it/ lásd 2.2.2.

		nagyvállalt (százalékban)?		
20'	11:25 – 11:45	<p>Az üzemlátogatás előkészítése a vállalatoknál – lebonyolítás - utómunkálatok</p> <p>Előkészítés</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ keretfeltételek és célkitűzések ▪ biztonsági és szervezési kérdések ▪ kivitelezés (több érzékszervre hatás) ▪ szerepmoделlek és gyakornokok bevonása <p>Lebonyolítás</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ programtervezés ▪ módszerek kiválasztása ▪ szerepmoделlek ▪ tartalom ismertetése <p>Utómunka</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ visszajelzések beszerzése 	<p>TÉMAFELDOLGOZÁS ELŐADÁS formájában (powerpoint) az útmutatók nyomán</p>	lásd útmutatók
15'	11:45 – 12:00	Workshop/üzemlátogatás sikerfaktorok	ÖTLETBÖRZE	jegyzetelés a flipchartra
30'	12:00 – 12:30	<p>Szülők bevonása</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ támogató példakép szerep ▪ kifejezetten a szülőknek szóló információk 	<p>TÉMAFELDOLGOZÁS ELŐADÁS formájában (powerpoint)</p>	lásd útmutatók
60'	12:30 – 13:30	EBÉDSZÜNET		
90'	13:30 – 15:00	<p>Gyakorlati feladat: egy iskolai workshop vagy egy üzemlátogatás megtervezése</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ legalább egy olyan módszer alkalmazása, amit eddig nem alkalmaztak ▪ ügyelni a dramaturgiára (pozitív hangulat – kíváncsiság felkeltése – kapcsolódások kialakítása – aktivitás és részvétel ösztönzése – kitekintés a jövőbe – lekerekített befejezés) 	CSAPATMUNKA	<p>3 vagy 4 fős csoportokban</p> <p>csoportok eredményeinek dokumentálása (flipchart)</p> <p>Fontos – lásd 3. pont / tudástranszfer!</p>
30'	15:00 –	Az eredmények prezentálása / elemzés a kezdeti feldolgozás tükrében –	Flipchartok prezentálása	A moderátor állapítja

	15:30	„sikerfaktorok“		meg a sikerfaktorokkal kapcsolatos összefüggéseket!
30'	15:30 – 16:00	A környezet bevonása 1. kérdés: Mi mindent tehet ehhez hozzá a többi tantárgy?	BRAINWALKING („AGYSÉTA“)	lásd 2.1.2 Fontos – lásd 3. pont / tudástranszfer!
Időtartam (perc)	Idő	Tartalom	Módszer	Megjegyzések
30'	16:00 – 16:30	Összefoglalás és visszacsatolás Visszacsatolásra vonatkozó kérdés: mit fogok/ fogunk a következő workshopon/ üzemlátogatáson biztosan ugyanígy vagy biztosan másképp csinálni?	VISSZAJELZÉSEK	Fontos – lásd 3. pont / tudástranszfer!

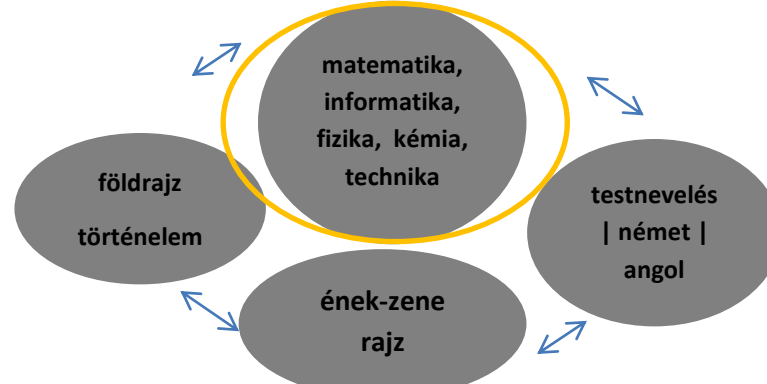

2.1. Módszerek

2.1.1. Kérdezz-felelek

Időtartam	kb. 10 perc
Kellékek	moderációs kártyák, parafatábla és/vagy flipchart
Keretfeltételek	elegendő mozgástér a teremben
Feladat leírása	<p><u>1. lépés:</u> A résztvevők két fős csoportokba rendeződnek, ügyeljünk arra, hogy kezdetben olyanok kerüljenek össze, akik kevésbé ismerik egymást.</p> <p><u>2. lépés:</u> A résztvevők megbeszélik a válaszokat a kérdésekre, és lejegyzetelik az eredményt</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Beszélgetőpartnerek első cseréje, és az 1. és 2. lépés megismétlése ➤ Beszélgetőpartnerek második cseréje, és az 1. és 2. lépés megismétlése
Didaktikai szempontok	A résztvevők aktívak, és már mindjárt az elején beszélgetésbe elegyednek a többi résztvevővel. Kiderül számukra, hogy mi érdekli a többieket és hogy milyen hangulatban vannak a többiek.

2.1.2. Brainwalking („agyséta“)

Időtartam	kb. 20 perc
Kellékek	4 flipchart tábla
Keretfeltételek	4 flipchart táblát helyezünk el elszórtan a teremben – kezdetben a résztvevők egyenletesen oszlanak el a flipchartok között
Feladat leírása	<p>Minden flipchart lapon egy-egy téma szerepel: Mi mindent tehet ehhez hozzá a többi tantárgy?</p> <p>➤ A résztvevők felírják az adott flipchartra, ami spontán eszükbe jut az egyes témakörökhöz (ebben az esetben a matematika stb. témához, a második flipcharton szerepel a testnevelés stb.)</p> <p>➤ A résztvevők az egyik flipcharttól a másikig mennek, és végül visszakérülnek az eredeti flipcharthoz, (nincs meghatározott sorrend) és kiegészítik a már a táblán szereplő ötleteket.</p> <p>➤ Az eredmények összefoglalása és ismertetése a résztvevőkkel.</p>
Didaktikai szempontok	A mozgás elősegíti a kreativitást. A résztvevők a többiektől ötleteket kapnak, és így még több dolog fog eszükbe jutni.

2.2. Dokumentumok

2.2.1. Továbbtanulás/döntések a nemi esélyegyenlőség szemszögéből

 [Nemi esélyegyenlőség, mint horizontális alapelv](#)
(lásd 1. sz. melléklet: Nemi esélyegyenlőség érvényesítésével kapcsolatos intézkedéstervezet, 2. sz. melléklet: „Reflexív genderpedagógia és esélyegyenlőség” alaprendelet, 3. sz. melléklet: további linkek)

 [Fiúk és lányok szakmaválasztása](#)
<http://www.hamburg.de/contentblob/118378/d1aa272a5f827bc5330fa2054c24e080/data/berufswahl.pdf;jsessionid=364D273D7AF6B9AB5CD1A7DDC6BB8645.liveWorker2>

1. dia

Fiúk és lányok szakmaválasztása

A döntéshozatali kritériumok három típusa:

- A döntéshozatali kritériumok három típusa
- Elsősorban munkaerőpiaci szempontok alapján
- Munkaerőpiaci szempontok és személyes preferenciák alapján
- Személyes preferenciák alapján

Kapcsolat a pályaválasztás és az életút-tervezés között:

- nincs kapcsolat
- a szakmaválasztás tekintetében nincs kapcsolat
- a kapcsolat határozza meg a szakmaválasztást

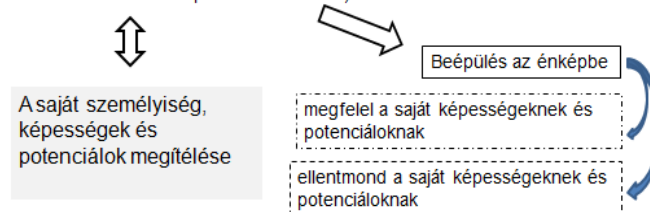
2. dia

Egyensúlyozás a sztereotípiák és a természetesség között

Kapcsolódás „érdekekhez”	↔	Rózsaszínű golyóstoll és rúzstartó
Képességek hangsúlyozása	↔	Precizitás és finommotorika megállapítása
Különleges, egyedi	↔	Normalitás, hétköznapiság

3. dia

Nemi sztereotípiák (a nőkre és férfiakra jellemző tulajdonságokkal és viselkedésmintákkal kapcsolatos nézetek)

vö:

http://www.hwwi.org/fileadmin/hwwi/Publikationen/Policy/HWWI_Policy_Paper_90.pdf

Információ hiánya, ill. egyoldalúsága a saját képességeket, valamint a szakmai követelményeket alapul vevő, sztereotípiák által vezérelt döntésekkel kapcsolatban

 A „műszaki érzékkel“ kapcsolatos elképzeléseink és megközelítésünk
https://bildung.bmbwf.gv.at/schulen/unterricht/ba/spurensuche_13705.pdf?61eci6

4. dia

Ha egy fiú vagy lány ...

... szeret valamit lépésről lépésre előállítani,
... szeret valamit alkatrészekből összeállítani,
... szeret gépekkel és berendezésekkel dolgozni,
akkor valószínűleg szívesen lenne ...

cukrász vagy villanyszerelő, asztalos

5. dia

Ha egy fiú vagy lány ...

... szeret tervek alapján rajzolni
... szeret valamit saját tervvázlatok alapján létrehozni
... szeret a tervezéstől a megvalósításig minden lépést maga elvégezni
akkor valószínűleg szívesen lenne ...

médiatechnikus vagy építészmérnök, karosszérialakatos

6. dia

Ha egy lány...

Ha egy fiú ...

jó matematikából és fizikából,

akkor **szorgalmas.**

akkor **tehetséges.**

Sora tanulmány, 2015

<https://www.sora.at/nc/news-presse/archiv/news-einzelsicht/news/frauenanteil-in-der-technik-nur-15-prozent-510.html>

A gazdaság a nőket életük legkülönbözőbb fázisaiban veszíti el, mint műszaki munkaerőt, és ezzel sok tehetség rejtve marad az ágazat számára.

A kora gyermekkori neveléstől kezdve a szakmai karrier megvalósításáig a nők életpályájuk során több ponton is eltávolodnak a műszaki területtől vagy akár végleg szakítanak is azzal. Hat ilyen „töréspontot” tudunk egyértelműen beazonosítani:

A műszaki karrierhez vezető úton a nőknek sok akadállyal és kitérővel kell szembenéznük mind az alap- és szakképzés, mind a munkájuk során: a család és a szűkebb környezet pályaválasztásra és a különböző szakmákról alkotott képre gyakorolt befolyásától kezdve, a segítő személyeken és látott példákön át, egészen a nők kisebbségi státuszáig a műszaki szakmákban, ami egyrészt eltántorító hatással bír, másrészt nehézséget jelent a nők számára.

A hagyományos pályaválasztást elősegítő tényezők

http://www.forschungsnetzwerk.at/downloadpub/AMS_PH_BO_MGGD.pdf (17. oldal)

- Képességek nemek alapján történő (korai) fejlesztése.
- A nemek alapján történő készségfejlesztés által az érdeklődés felkeltése fiúkra/lányokra jellemző szakmák és azokkal együtt járó lehetőségek iránt.
- A saját készségek és képességek megítélése nemi sztereotípiák alapján.
- A képességek nemek szerinti sztereotipizálása a szülők, tanárok, cégek stb. részéről.
- A szülők a munkaerőpiaccal kapcsolatos korlátozott ismereteik folytán ragaszkodnak a hagyományos női/férfi foglalkozásokhoz.
- Nincs átfogó (genderkonform) iskolai pályaeorientációs tevékenység.
- Hiányzó genderkompetencia a pályaeorientációs pedagógusok részéről.
- Lányok számára fenntartott tanácsadó szolgálatok korlátozott hatásköre.
- Kevés női példakép a műszaki és kisiparos szakmákban.
- A cégek nemi jellegű előítéleteket tükröző munkaerő keresési és kiválasztási gyakorlata.
- Az elhelyezkedési esélyek nemek szerinti predestinálása a műszaki szakmákban.

2.2.2. A lányok és fiúk továbbtanulási és pályaválasztási döntéseivel kapcsolatos statisztikai adatok

1. Kérdés és 2. Kérdés

1. sz. Táblázat: Lányok a műszaki szakképző iskolákban, kivéve divat, turizmus és művészeti oktatás

Tabelle 1: Mädchen an gewerblich-technischen BMS l.e.S.

Jahr	év	1981/82	1991/92	2001/02	2011/12
Gesamt	összesen	7.239	6.543	7.752	11.868
Weiblich	lányok	304	626	519	917
In %	%	4,2%	9,6%	6,7%	7,7%

Quelle: Schulstatistik BMUKK, eigene Berechnungen

http://www.forschungsnetzwerk.at/downloadpub/AMS_PH_BO_MGGD.pdf (37. oldal)

3. kérdés, 4. kérdés, 5. kérdés

Osztrák Gazdasági Kamara statisztikája

<https://news.wko.at/news/oesterreich/wirtschaftskraft-kmu2018.pdf>

http://wko.at/statistik/kmu/GK_BeschStat_GW.pdf?_ga=2.4667571.1450010641.1558959352-1867436157.1508151539

Tudástranszfer

A tudástranszfer megvalósulása által teljesedik be a workshop eredeti küldetése. A képzési folyamat során jelentkező legnagyobb kihívás mindig a workshopokon és szemináriumokon megszerzett ismeretek mindennapi munkába történő átültetése. Éppen ezért nagyon fontos, hogy a workshopokon hallottakat, leírtakat és megbeszélteket „le tudjuk fordítani” a saját szervezetünkre és a saját munkánkra. A jelen koncepció ezt felépítésénél és módszertanánál fogva lehetővé teszi.

A gyakorlatba történő átültetés az alábbi szempontok figyelembe vételével segíthető elő:

- **Rendelkezésre álló erőforrások figyelembe vétele:** a workshopokon és szemináriumokon fennáll annak a veszélye, hogy az ember elcsábul, és a valóságtól eltérő keretfeltételekből kiindulva állapítja meg egy-egy intézkedés szükségességét és lehetőségét. Ezért a gyakorlatba történő átültetés egyik legfontosabb kritériuma, hogy megvizsgáljuk, hogy ténylegesen milyen lehetőségek és keretfeltételek biztosítottak a megvalósításhoz. A célzott támogatási projektek megvalósítása a lányok műszaki szakmákba történő bevonását illetően a rendelkezésre álló erőforrások miatt éppen a kis és középvállalatok esetében problémás. Ezekben az esetekben a pedagógusok részéről is szükséges átgondolni, hogy mely intézkedések lehetnek célravezetőek.
- **Nyelv és kommunikáció:** a nyelv a valóság leképezése, és a nyelv által új valóság teremthető. Amikor a workshopokon a lányok támogatásáról beszélünk, azzal azt az üzenetet közvetítjük az iskolák és vállalatok felé, hogy a lányoknak támogatásra van szükségük. Amikor az iskolák és vállalatok támogatásáról beszélünk, akkor azt a gondolatmentet közvetítjük, miszerint szükséges a folyamatok, struktúrák átalakítása, hogy ezáltal elhárulhassanak az akadályok a vállalatok elől. Ha a műszaki szakmák vonatkozásában a „nehéz” jelzőre asszociálunk, akkor nem kapunk valós képet erről az izgalmas és érdekes szakterületről.
- **Kapcsolódás a meglévő erőforrásokhoz, folyamatokhoz:** itt meg kell vizsgálni, hogy milyen folyamatokra, illetve meglévő vállalati struktúrába és oktatási rendszerbe kívánjuk adaptálni az útmutatókban leírtakat. A legjobb módszerek sem működőképesek, ha nem illeszkednek az adott iskolai és vállalati rendszerhez. A „structure follows strategy” (a szervezet alakul át a stratégia alapján) mottó alapján az útmutatóban leírt módszereket és javaslatokat az adott keretek között kell értelmezni ahhoz, hogy elérhessük a célt.
- **Alkalom a saját rendszerünk felülvizsgálatára:** a workshopokon általában felmerül az igény egy „recept” iránt. Azonban a legjobb útmutató is csak akkor használható, ha átültetjük a saját, meglévő rendszerünk kereteire. Ezt az átültetést az érintetteknek szükséges elvégezni.
- **Regionális eltérések:** amikor a lányok műszaki pályaválasztásáról beszélünk, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a vidéki régiókban sokkal erősebben jelen vannak a hagyományos szerepek, és ezáltal jellemzőbb a hagyományos női és férfi szakmák választása is. A régiók elhelyezkedési lehetőségei (ágazati sokszínűség, hatékony innováció, különböző méretű vállalatok) is hatással van a pedagógusok munkájára – a stratégiák és intézkedések megvalósítására, amelyek nyomán természetessé válhat a lányok műszaki pályaválasztása.

Mellékletek

- 1. sz. melléklet: Nemi esélyegyenlőség érvényesítésével kapcsolatos intézkedéstervezet
- 2. sz. melléklet: „Reflexív genderpedagógia és esélyegyenlőség“ alaprendelet
- 3. sz. melléklet: További linkek

<http://derstandard.at/2000032415852/Gehaltsschere-Bildungsstand-und-Lebenserwartung-Die-Kluft-zwischen-den-Geschlechtern>

<http://derstandard.at/2000030219572-1192182008549/Maedchen-und-Mathe-Unterschied-im-Selbstkonzept-nicht-bei-Leistung>

<http://derstandard.at/2000031385469/Im-Studium-Maenner-halten-vor-allem-Maenner-fuer-clever>

<http://derstandard.at/2000030716961/Gleichstellung-und-Liebe-Wonach-Frauen-und-Maenner-heute-suchen>

<http://derstandard.at/2000021229857/Unis-foerdern-Frauen-aber-kaum-soziale-Durchlaessigkeit?ref=rec>

<http://derstandard.at/2000028845067/Studie-Lehrpersonal-beurteilt-Maedchen-in-Physik-schlechter?ref=rec>

<https://www.schule.at/portale/gender-und-bildung/detail/gender-mainstreaming.html>

<https://www.schule.at/portale/berufsorientierung-ibobb/unterricht/sekundarstufe-i.html>

<https://www.schule.at/portale/berufsorientierung-ibobb/unterricht/sekundarstufe-ii.html>

www.statistik.at

<http://www.verwaltung.steiermark.at/cms/ziel/74835712/DE/>

http://www.forschungsnetzwerk.at/downloadpub/arbeitsmarktbericht_zur_gleichstellung_2014.pdf

https://www.bmbf.gv.at/frauen/gender/gender_index_2014.pdf?4prcf5

IMPRESSZUM

Az útmutató kiadásáért felelős:

NÖ Forschungs- und Bildungsges.m.b.H. (NFB)
Hypogasse 1, 1. Stock, 3100 St. Pölten
Anita Winge-Geringer
+43 2732 27570-11, a.winge@nfb.at
www.nfb.at

Femcoop PLUS projektpartnerek:

 <p>INNOVATION REGION STYRIA</p>	<p>Innovation Region Styria GmbH Liebenauer Hauptstraße 2-6, A-8041 Graz Claudia Krobath +43 (0)664 477 0909, claudia.krobath@irstyria.com www.irstyria.com</p>
 <p>Innovationszentrum W.E.I.Z.</p>	<p>STMK Weizer Energie-Innovations-Zentrum (W.E.I.Z.) Franz-Pichler-Straße 30, A-8160 Weiz Tanja Friess +43 (3172) 603-1122, tanja.friess@innovationszentrum-weiz.at www.innovationszentrum-weiz.at</p>
 <p>BILDUNG. FREUDE INKLUSIVE.</p>	<p>bfi Berufsförderungsinstitut Burgenland Grazer Straße 86, A-7400 Oberwart +43 3352 389 80, info@bfi-burgenland.at www.bfi-burgenland.at</p>
 <p>Pannon Novum Nyugat-dunántúli Regionális Innovációs Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság</p>	<p>Pannon Novum Nonprofit Kft. H-9700 Szombathely, Berzsényi Dániel tér 2. +36 94 501 418, pannonnovum@pannonnovum.hu www.pannonnovum.hu</p>
 <p>interaktív köztársasági központ</p>	<p>MOBILIS Közhasznú Nonprofit Kft. HU-9026 Győr, Vásárhelyi Pál u. 66. +36 96 618 111, mobilis@mobilis-gyor.hu www.mobilis-gyor.hu</p>

Társfinanszírozó szervezetek:

Az NFB megbízásából a segédletet készítette:

akzente – Voitsbergi iroda
Szerzők: Maria Strommer és Dorothea Sauer
Grazer Vorstadt 7
8570 Voitsberg
www.akzente.or.at